ڕزگارکردنی موسڵ و مەترسی شەپۆلێکی تری ئاوارەبوون … 5 – 5

ڕەسوڵ بێسکێنی

قۆناغی دوای داعش و چارەنووسی کورد

ڕێکخراوی تیرۆریستی داعش وەك ڕووداوێکی لەناکاو سەری هەڵدا و لە 2014-6-10 شاری موسڵی داگیر کرد و لەماوەیەکی کەمدا سنوورێکی فراوان لە ناوچەکەی کۆنتڕۆڵ کرد، ئەگەرچی لەماوەی چەند مانگی ڕابردوودا داعش لەعیراق دووچاری شکستێکی گەورە بۆتەوە و ناوچەیەکی زۆری لەدەستداوە کە پێشتر داگیری کردبوو، بەڵام هێشتا شاری موسڵ و چەند ناوچەیەکی تری بەدەستەوەیە، هێزە عیراقیەکان بەهاوکاری هاوپەیمانان لە هەوڵی کۆنتڕۆڵ کردنەوەی ئەو شارە دان، هێرشە پچڕ پچڕەکانی سوپای عیراق لە باشووری پارێزگای نەینەوا و باکووری سەلاحەدین لەچوارچێوەی ئامادەکاریەکان دایە بۆ دەست پێکردنی ئۆپەراسیۆنی بەرفراوانی ئازاد کردنی شاری موسڵ، ئامانجی داهاتووی کۆمەڵگای نێودەوڵەتی و عیراق ڕزگارکردنی شاری موسڵە کە بە حەشارگەی سەرەکی داعش هەژمار دەکرێت. بەپێی زانیاریە ئەمنیەکان و لێدوانی بەرپرسانی سەربازی عیراقی و ئەمریکی لەماوەیەکی نزیکدا شەڕی کۆنتڕۆڵ کردنەوەی موسڵ و ڕزگار کردنی لەدەست داعش دەست پێدەکات، بەهۆی ئەو شەڕەوە پێشبینی دەکرێت نزیکەی یەك ملیۆن کەسی دیکە لەو پارێزگایە ئاوارەی هەرێمی کوردستان و وڵاتانی تر بن. سایتی خەندان لە 2016-7-18 بڵاوی کردەوە دوای سەردانێکی بۆ عیراق (یولخیم ڕێکەر) دیپلۆماتکاری ناوداری ئەڵمانی و نوێنەری هەمیشەیی ئەڵمانیا لە ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان لەبەرلینی پایتەختی ئەڵمانیا ئاماژەی بەوە کرد مەزندە دەکرێت زیاتر لە دوو ملیۆن هاووڵاتی عیراقی ناچاربن ماڵەکانی خۆیان جێبهێڵن بەهۆی شەڕی داعشەوە، دوور نیە بارودۆخی خراپی داعش هەندێك لەخەڵکانی خۆیان بەتایبەت ئەو کەس و منداڵانەی لەسەر مەشق ڕاهێنراون، خۆیان بخزێننە کاروانی ئاوارەکان و بێن لەکوردستان وەك ئاوارەیەك نیشتەجێ بن، ئەمەش مەترسیەکی گەورەیە لەداهاتوودا کاریگەری نەك لەسەر عەرەبە ئاوارەکان، بەڵکو کاریگەریان لەسەر کوردیش هەبێت، بەهار عەبدولڕەحمان بڕیاردەری

لیژنەی پێشمەرگە لەپەرلەمانی کوردستان بۆ (باسنیوز)ی ڕاگەیاند: پێشبینی دەکرێت چەکدارەکانی داعش ئەو منداڵانەی لە فێرگەکانی ئەو ڕێکخراوە ڕاهێنانیان پێ کراوە، خۆیان بخەنە ناو ئەو ئاوارانە ڕوو لە هەرێمی کوردستان بکەن، وەك ئەوەی ڕوویان لە ئەوروپا کردووە، گووتیشی گرنگە لەلایەنی ئەمنی کوردستان ئەو پرسە بەگرنگ وەربگرێ و خۆی بۆ ئامادە بکات، گووتیشی: پرسی ئاوارە و پرسی ئەمنی دوو بابەتی لەیەکتر جیاوازن، " هەرێمی کوردستان بەهۆی حەواندنەوەی ئاوارە و کارکردن بۆیان ناوبانگی زۆری لەدنیا پەیدا کردووە و زۆربەی هاوکاریەکانی وڵاتانیش بەو هۆیەوە بووە، بەڵام پرسی ئەمنی بابەتێکی جیایە" باشتروایە ئاوارەکان کەمپی تایبەت بەخۆیان هەبێت و تێکەڵ بە خەڵکی هەرێمی کوردستان نەکرێن، بەبوونی کەمپەکان زیاتر دەتوانرێ کۆنتڕۆڵی ئەو کەسانە بکرێت کە داعشن، یان هەڵگری بیروڕای داعشن و لەبەرگی ئاوارەدا ڕوو لە کوردستان دەکەن"

سوپای عیراق بەهاوکاری گروپە چەکدارەکانی تر و هاوپەیمانی نێودەوڵەتی زۆرێك لە خاکی ژێر چنگی داعشیان ئازاد کردووە، خالد عوبێدی وەزیری بەرگری عیراق ڕایگەیاند هێرش کردن بۆ ئازاد کردنەوەی موسڵ پێویستی بەهەماهەنگی کاریگەر هەیە لەگەڵ هێزی پێشمەرگەی کوردستان و ئاشکرای کرد لە ئێستادا لە10% ی خاکی وڵات بەدەست داعشەوە ماوە. پێشبینیشی کرد لەگەڵ دەست پێکردنی شەڕ خەڵکی ئەو شارە هەڵبێن و خۆیان ڕزگار بکەن. لەو بارەیەوە هاوپەیمانی نێودەوڵەتی دژ بەداعش بۆ کۆنتڕۆڵ کردنەوەی موسڵ لەکۆبونەوەیەکی فراواندا لەئەمریکا بەبێ نوێنەرایەتی کورد تاوتوێی هەنگاوەکانی ڕووبەڕوو بوونەوەی ئەو ڕێکخراوەیان کرد، ئەوەش کاردانەوەی بەرپرسانی هەرێمی کوردستانی لێکەوتەوە، چونکە کورد لایەنێکی سەرەکی ئەو شەڕەیە، پشت گوێ خستن و خەمساردی بەرامبەر بەکورد زیان بەپرۆسەکە دەگەیەنێ، بێ گومان دوای جەنگی داعشیش بارودۆخی ناوچەکە بابەتێکی ئاڵۆزە بەتێڕوانین لە کێشە ناوخۆییەکان ئەوە ڕەچاو دەکرێت بۆ لەمەودوای شەڕی داعش سروشتی بەردەوامی ململانێکان و گۆڕانکاری جوگرافی سیاسی ناوچەکە بەردەوام بێت، ئێمە قسەمان لەسەر موسڵ و هەرێمی کوردستانە، لە ڕووکەشدا شەڕەکە دژی داعشە، بەڵام لە ڕاستی دا شەڕێکی مەزهەبی- ئیتنی یە، گۆڕەپانی شەڕەکەش ناوچەی سوننەنشین و خاکی کوردە، هەرچەندە کورد لەشەڕی داعش قارەمانی زۆری نواند و قوربانی زۆری داوە، گورزی بەهێزیشی لە داعش داوە، ڕەوتی ڕووداوەکان ئاماژە بۆ لاواز بوونی داعش و لەدەستدانی بەشێکی زۆر لەتواناکانی لە پاشەکشێ دایە، ئەمریکا و ڕۆژئاواش بەپەلەیە لە کۆتایی هێنان بە باڵادەستی سەربازی داعش لەناوچەکە یان هەرنەبێت بۆ ئەم قۆناغە، لەئێستادا

ناوچەکە لەبەردەم گۆڕانکاری قۆناغێکی نوێ دایە ئەویش قۆناغی دوای داعشە، قۆناغی دوای داعش قۆناغێکی ئاڵۆزدەبێت بەپێی ئاماژەکان گرژی و ئاڵۆزی نێوان سوننەکان و شیعە بەردەوام دەبێت، بۆ مەرجەعی شیعە و هەر گروپە ڕووی لەلایەك ئەوەش کێشەیەکی ترە، لەلایەکی دیکە کێشەی ناوچە جێناکۆکەکان ئەگەرچی بەقارەمانیەتی و گیانبازی پێشمەرگەی کوردستان لەدەستی داعش دەرهێنراون و لەلایەن پێشمەرگەوە سەرپەرشتی دەکرێن، تائێستا وەکو کێشەیەکی ئاڵۆز و هەڵواسراو ماوەتەوە و چارەنووسی دیار نیە، ئێستا داعش هۆکارێکە بۆ داپۆشینی هەموو ئەگەرەکان لەنێوان حکومەتی عیراق و هەرێمی کوردستان هەموو هەستە شاراوەکان و بوغز و کینە نهێنیەکانی ناو دڵی دەسەڵاتدارانی بەغدا کپ کراون، هەر کاتێك شەڕی داعش نەما ئەوا ڕووبەڕووبوونەوەکان لەگەڵ بەغدا دەست پێدەکەن، لەبەر ئەوە کورد پێویستە قۆناغی دوای داعش لەبەرچاو بگرێت و بەرچاوی ڕوون بێت لەوەی پاش شەڕی داعش گۆڕانکاریەکان چۆن دەبن و چی ڕوودەدات، پاش قۆناغی شەڕی داعش یەکێك لە ئاماژەکان ئەوەیە فیدڕاڵیەت بۆ سوننەکان دروست بێت، ئەوەش بۆ خۆی کێشەیەکی دیکەیە، پرسی ڕزگارکردنی موسڵ و مامەڵە کردن لەگەڵیدا پرسێکی ئاڵۆزە، کۆمەڵگای نێودەوڵەتی و لایەنە ناوخۆییەکان کۆکن لەسەر ئەوەی پێش ڕزگارکردنی موسڵ، ڕێك کەوتن بکرێت لە نێوان حکومەتی عیراق و هەرێمی کوردستان و حکومەتی خۆجێی موسڵ لە ڕووی سیاسی و سەربازی، پێویستی بەلێك تێگەیشتنی لایەنی هەرێمی کوردستان و حکومەتی عیراق و حکومەتی خۆجێی موسڵ و هاوپەیمانی نێودەوڵەتی هەیە. لەلایەکی تر بەرامبەر بەسیاسەتی دەرەوەی ئەمریکا کوردی عیراق هەقە دراسەیەکی وردی بۆ بکەن، چونکە بارودۆخی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست یان لانی کەم ئەم ناوچەیەی ئێمە لەنێوان دەستێوەردانی خۆرئاوایی و سیستەمی خێڵەکی و مۆدێرنەتەیەکی شەرمن سەرگەردانە، لەماوەی سەد ساڵی ڕابردوودا ڕۆژئاوا لەپشتگیری عەرەبێکی خێڵەکی و ئیشتراکی و ئەمڕۆش پشتگیری گروپی ئیسلامی و سیاسیە جۆراو جۆرەکان لە هەڵبەز و دابەز دابووە، هەروەها پەیوەندی لەگەڵ وڵاتانی ناوچەکەش بەدرێژای ماوەی جەنگی سارد و ئێستا چەندین گۆڕانکاری لە پەیوەندی وڵاتانی ناوچەکە و خۆرئاوا هاتۆتە ئاراوە، ئەگەرچی ئێستا زۆر کەس کورد و نیشتمانەکەی بە پێویستیەکی جیۆپۆلەتیکی دەزانن بۆ ڕۆژئاوا و بەتایبەت ئەمریکا، بەهۆی بوونی هەڵکەوتەی جوگرافی و سامانێکی زۆری سروشتی و سامانێکی مرۆیی بەپیت لەبواری سەربازی، بەڵام مەترسی گەورە ئەوەیە شەڕی داعش کۆتایی بێت، لە دابەش کردنی دەستکەوتەکانی شەڕ کورد مایەپوچ بێت و نەیتوانێت خۆی کۆبکاتەوە و هیچ بڕیارێکی نەدابێت، لەبەر ئەوە گرنگە پێش کۆتایی هاتنی شەڕی

داعش کورد بڕیاری کۆتایی خۆی دابێت، چونکە دوای کۆتایی هاتنی داعش مەترسی ئەوە هەیە ڕووداوەکان هێندە خێرا بن کورد فریای ئەوە نەکەوێت لەو کارانە بدوێت. بەڵام ئەوەی مایەی نیگەرانیە ناکۆکی توندی نێوان لایەنە سیاسیەکانی هەرێمە، جیاوازیان لەچەندین لایەنی وەکو سەرۆکایەتی هەرێم و سەربەخۆیی و ڕیفراندۆم و چەندین شتی تر هەیە، ئەوەش دوورنیە بەهۆی دابەش بوونی هێزە ناوچەییەکان بێت، کەلایەنە سیاسیەکانی کوردی بەسەر دابەش بووە، زۆر گرنگە لەم قۆناغەدا کورد مامەڵەیەکی لەبار و تەندروست بکات نەیەڵێت ململانێکان بەئاقاری لاوەکی و نەشیاودا هەنگاو بنێن و مەبەستە سەرەکیەکە لەبار ببات.